

sak két előadás fel... Jannings nagy... és fellepte a „The... tánc-csoportnak... telyárak: 20 és 10

MUSO

ZÉPEUROPAI

november 28.

Grammofón. 16: 17: Felolvasás. 18: Négyzetem. 19: Donizetti: Lamm... ben hírek.

A rádió házik... esenye. 9.30: H... az Egyetemi te... lerek. 12.05: Ha... lerek. 1: Pontos... lentés. 2.30: H... jelzés, időjárásj... magyar nyelvokt... 5 zene. — 6.20: tnyelvű előadása.

10: Magyar zong... Előadók: Stefan... és Rubinst... ésno. Buttkey Ak... egedlisonáta két... os: Zongora-hege... ben. Utána: Pom... 15: A m. kir. Má... lgyalogzered ze... nyne. Wagner: Ta... . Dohnányi: Sz... postal zenekar. T... g: Lirai szvit, P... arasztinduló, Éj... ulása. Dvorak: H... eh: Mozart-ábrá... hó. 21: Slezák kan... 2.15: Zenekar. W... vy. Lajtai, Hru... rel.

bach operett. 20.03: Filharm... nyelv zeneszerz...

zsfonikus hangv... zsfonikus hangv... seet: A tücsökg...

ammofón. hangv. zözenekar. Grammofón. — 2...

sen Grieg mel...

detésel

ekt francia, néme... st keres. Str. Min...

erman: אדרנסקי... Filipescu 21.

perzsaszönyege... ron eladók. Art...

terem! Rendkiv... nes kiszolgálás. A... at készítményeim... új. Calea Regel...

munka, montiro... pkebevallás ki... zimumka szalonj... tea 16.

oba, orvosi rende... rodnak külön... kiadó. Cim a ki...

alkozik jobb zsidó... ró özvegyasszony... rra! is vállal. Vi... a kiadóban.

XIII. ÉVF. * SZÁM 261
(11) — Kolozsvár, 1930
november 29 Szombat
5691 ÉV - Kiszlev 9

Uj Kelet az egyetemes erdeiyi és kánati zsidóság politikai napilapja.
Cikkeink utánnyomását csak a harrás megjelölésével engedjük meg.
Közléseket nem küldünk vissza.
A szerzőségekre sem vállalunkoszt

Aras 5 lej

taxa postala
platite in numerar
No. 224.716-929

tamassetter Robert

BUDAPEST

497

ZSIDÓ PARLAMENTI NAPILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Btrada Baron L. Pop (v. Brassai)
ceca) 18. szám. Telefon: 8 11.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . . 1150 Lei
Félévre . . . . . 600 .
Negyedévre . . . . . 320 .
Egy hónapra . . . . . 110 .

**KÜLFÖLDI
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:**

Egy hóra 1 dollár (vagy annak
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerinti
rétetek fel.

Egy parlamenti botrány tanulságai

A kamarában tegnap délután botrány volt. Ebben semmi csodálatos nincsen. Ha meggondoljuk, hogy az ellenzéki képviselők visszatértek a parlamentbe és a többségi képviselőkön is erőt vesz a kormány bizonytalan sorsának ideges hangulata. Nem férhet kétség ahhoz, hogy a tegnapi délutáni ülésen a levegőben röpködtek, nem alkalmasak arra, hogy a parlament presztizsét növeljék. Ezzel szemben igazat adnak azoknak, akik az utóbbi időben egyre sürribben hangoztatják, hogy a parlament képtelen valamely probléma komoly és alapos megvitatására, mert argumentumok helyett szívkokkal szeretnek vitatkozni az egymással szembenálló felek. De éppen, mert az utóbbi időben gombamódra elszaporodtak a parlamentarizmus és a demokrácia ellenségei, különösképpen sajnálatos és veszedelmes ilyen izléstelen jeleneteket rögtönözni a nemzet választottjainak házában és ma inkább, mint valaha, kellene komoly gondot fordítani arra, hogy a tegnapihoz hasonló botrányok elkerülhetők legyenek.

Ceausoglu, dr. Lupu pártjának harcos temperamentumu képviselője nemcsak izléstelenséget, hanem komoly politikai hibát is követett el akkor, amidőn illuminált állapotban ment fel a szónoki emelvényre. Ceausoglu ugyanis egy olyan kérdésben támadta a kormányt, amelyben az igazság az ő oldalán állott és amelyet könnyű szerrel igen halásan kiaknázihatott volna pártja javára. A Stewart-féle utépítési kölcsönről akart beszélni a lupista képviselő és nem lett volna nehéz számára komoly argumentumokkal bizonyítani, hogy ez a szerződés a nemzeti parasztpárti kormány egyik legszerencsétlenebb ténykedése volt.

Mi történt ugyanis? A kormány szerződést kötött Stewart londoni angol vállalkozóval. A szerződés értelmében Stewartnak kellett volna a brassó-bukaresti utvonali kiépítéséről gondoskodni és a munkálatokat finanszírozni. Ebből a célból a Stewart cégnek körülbelül másfélmilliárd lejt kellett volna a munkálatok végrehajtására folyósítani. Már a szerződés megkötése előtt akadnak aggodalmaskodók, akik arról beszéltek, hogy az angol cég feltételei súlyosak és megalázóak az országra. Megalázónak tartották, hogy Románia egyetlen rövid utszakasz kiépítésénél a külföldihez forduljon segítségért, amial is inkább, mert az ország összes főbb utvonalai sürgős rendbehozatalra és kitaratorásra várnak. Végül egyesek azt is hangoztatták, hogy a Stewart-cég nem eléggé megbízható és nem eléggé komoly vállalkozás, amit már az is bizonyít, hogy egy-kétfélmillió fontot ugyan csak kölcsönképpen akarja az utépítéshez megszerezni.

Ezek az argumentumok azonban mit sem használtak. A kormány aláírta a szerződést, amelyet a nemzeti parasztpárti többség is engedelmesen ratifikált. Ha egy képviselő mégis kifogásolni találta a Stewart-céget, akkor a külföldi tőke elijesztésével és az angol nemzeti önérték megsértésével vádolták meg. Az már egyenesen obstrukciószámba ment, ha történetesen a szerződés feltételeihez merészkedett valamelyik képviselő a kritika bonckésével hozzányulni. Így aztán a szerződésből törvény lett — az előzmények után azonban senki sem csodálkozott azon, hogy sok más törvényhez hasonlóan, ez sem került alkalmazásra. A Stewart-cég, amelynek a törvény megszavazásától számított két héten belül meg kellett volna kezdenie

a munkálatokat, egyszerűen a füle botját sem mozgatta és midőn a kormány felszólította kötelezettségeinek teljesítésére, arra hivatkozott, hogy a szerződés szerint a román államnak is be kellett volna fizetnie egy bizonyos összeget a munkálatok céljaira, ami nem történt meg.

A többi ismeretes. A kormány felmondta a szerződést, Stewart a szerződést nem vették tudomásul és perlik az államot Románia külhiteleinek s a román kormány alaposságának nagyobb dícsőségére. Mint látható, nemcsak a Stewart-szerződésről, hanem sokkal inkább a

román állam presztizséről volt szó Ceausoglu interpellációjában, arról a presztizsről, amelyre a román kormányok vajmi kevés figyelmet szoktak fordítani. Annál szomorubb, hogy ezt a nagy horderejű és súlyos problémát ennyire elkomolytalanította az interpelláló lupista képviselő.

A Zsidó Parlamenti Klub nem fogadja el a válaszfeliratot

Fischer Tivadar szemére vetette a kormánynak, hogy nem váltotta be ígéreteit és bűnös elnézést tanusított az antiszemita agitációval szemben

Cuza és a többségi képviselők állandó közbeszólásai közepette mondotta el beszédét Fischer Tivadar dr. — Madgearu arra hivatkozott, hogy a kormány minden intézkedést megtett az agitátorokkal szemben, de a bíróság felmentette őket

Izgalmas vita az antiszemita agitációról és a borsai tüzről

Bucuresti—Bukarest, november 28. A kamara ma délutáni ülésének közepontjában dr. Fischer Tivadar beszéde állott, aki méltóságteljes hangú és civilizált tónusu beszédben indokolta meg, hogy miért nem fogadhatja el a zsidó parlamenti klub a válaszfeliratot. Fischer Tivadar dr. szemére vetette a nemzetiparasztpárti kormánynak az antiszemita agitációkkal szemben tanusított vétkesen elnéző magatartását és azokat a be nem váltott ígéreteket, amelyek kulturális és gazdasági téren tett ez a párt a zsidóságnak és az országnak. Fischer Tivadar dr. beszédét több ízben szakították félbe hol a kormányt képviselő Madgearu földművelésügyi miniszter, hol pedig a többségi képviselők és Cuza professzor, aki megfelelőnek talál-

ta az alkalmat arra, hogy antiszemita meggyőződéseit kitergesse. A jasi antiszemita apostol közbeszólásaira igen méltóságteljesen válaszolt Fischer Tivadar dr., akit érvelésében erőteljesen támogatott Landau beszarábiai cionista és Rosenberg beszarábiai sterista képviselő. Napirend előtt Jorga professzor és Po povicia pénzügyminiszter szólaltak fel, valamint Lazar Illés, aki követelte, hogy a csernovic-máramarosszigeti Peage-vonalon állítsák be az árnforgalmat is. A napirendre áttérve Bogos beszarábiai Halippa-párti képviselő, volt miniszter szólalt fel, aki támadta Stere híveit, majd kijelentette, hogy a beszarábiai parlamenterek megszavazák a válaszfeliratot.

párt egy egész sereg kérdésben eltért programjától. Objektív kritikánkat azonban nem vették figyelembe az érdekeltek tényezők. A nemzeti-parasztpárti kormány egyre inkább eltávolodott programjának alapvető elveitől, ugy az általános, mint a kulturális és gazdasági politika terén. Mit is vártak tulajdonképpen a romániai etnikai kisebbségek s közöttük a zsidó kisebbségek a nemzeti-parasztpárt kormányzásától. Mindenekelőtt is az alkotmányosság és a polgári egyenlőség elvéinek megfelelő bánásmódot vártak az államhatalom részéről a nemromán származású állampolgárokkal szemben. Vártak ezenkívül, hogy legalább részben honorálni fogják a kisebbségi közösségek ama jogos kívánságait, amelyek összeegyeztethetőek a kisebbségek és a román állam közötti kapcsolatok modern felfogásával.

Fischer Tivadar dr. precizirozza a Zsidó Parlamenti Klub álláspontját a Mironescu-kormánnyal szemben

Ezután dr. Fischer Tivadar emelkedett szólásra, hogy a Zsidó Parlamenti Klubnak a kormánnyal szembeni magatartását precizirozza. Fischer Tivadar többek között a következőket mondotta: — Minthogy a parlamentáris hagyományoknak megfelelően a trónbeszédre adandó válaszfelirat elfogadása egyértelmű a kormánnyal szembeni bizalom kifejezésével, a Zsidó Parlamenti Klub nem fogadhatja el a válaszfeliratot, mert nincs abban a helyzetben, hogy előlegezze a bizalmat a nemzeti-parasztpárt jelenlegi kormány-alakulatának. A Zsidó Parlamenti Klub által képviselt csoport politikai akcióit mindig a szigorú törvényesség és a hamisítatlan demokrácia iránti óhaj irányította. Ettől a vágytól hajtva, vettünk részt oly kitarotán és annyi áldozat árán is a nemzeti-parasztpárt adáz ellenzéki közdelmeiben. S midőn elérkezett a győzelem napja, azt hittük, hogy egy jobb jövőnek megyünk elébe. Nem vártunk egyebet a kormánytól, minthogy konzekven és határozottan megvalósítsa azt a programot, amelyet az ellenzéki küzdelmekben zászlójára írt.

parasztpárti kormány megalakulása után, amelyet akkor mi is határtalan örömmel üdvözöltünk, ma e párt harmadik kormányformációjával állunk szemben, még be nem győgyült sebekből vérezve, szertefoszlott illúziókkal és mélyen deprimálva a be nem váltott fogadkozások miatt.

— Mély sajnálatunkra azonban meg kellett később állapítanunk, hogy ez a kormányzás nem indokolta a mi várakozásainkat. Reményeinkben súlyosan kellett csalódnunk. Két évvel a nemzeti-

A kormány egész sereg kérdésben tért el programjától — Az elmúlt parlamenti szesszióban a válaszfelirati vita során alkalmam volt rámutatni arra, hogy a nemzeti-parasz-

Az uszító propagandát eltűrte a kormány

— Vajjon polgári egyenlőségnek lehet-e azt nevezni, hogy egy bennünket megsemmisítéssel fenyegető mozgalmat és annak büntényekre uszító propagandáját nemcsak türik, de egyenesen támogatják egyes hatósági szervek. Miben különbözött vajjon a nemzeti-parasztpárt kormányzása alatt az államhatalomnak az antiszemita mozgalommal szembeni magatartása az előző kormányzásoktól? Nincs semmilyen lényeges különbség. 1922 óta a fajgyűlölet, a barbár korszaknak ez a maradványa zavartalanul tombolhat Romániában.

Cuza újra előszedi a zsidó provokáció meséjét

Cuza: A román parasztság már 1907-ben felkelt Önök ellen, mert már akkor is ki akarták uzsorázni őket.

Dr. Fischer Tivadar: Vigyük ezt a kérdést, Cuza ur, inkább egy tudományos fórum elé... Azt hiszem, a parlament nem igen hajlamos arra, hogy sötét könyvekből szedett szótárának virágait hallgassa.

Fischer Tivadar dr. ezután folytatja beszédét és rámutat arra, hogy semmi sem történt az antiszemita agitáció katasztrofális következményeinek megakadályozására. Súlyos rendbontások

és szegyenletes excesszusok történtek, anélkül, hogy a tetteseket felelősségre vonták volna.

Madgearu: Azt mondotta, ha jól hallottam, hogy a kormány semmilyen intézkedést nem foganatosított az agitátorokkal szemben. Idezzen kérem olyan eseteket, amidőn a büntető törvénykönyv szakaszai értelmében alkalmazhattunk volna megtorló intézkedéseket és nem alkalmaztuk azokat.

Fischer Tivadar: Beszédem további során rá fogok térni erre is.

(Folytatás a harmadik oldalon.)

Az összes kormányok kétszínű magatartást tanúsítottak a zsidósággal szemben

(Az első oldali cikk folytatása)

Cuza: Ne vádolja a kormányt, hanem menjen el Besarabiába és a Máramarosba és nézze meg, hogy milyen provokáló magatartást tanúsítanak a zsidók a román parasztsággal szemben.

Landau: Milyen lojalis lett egyszerre Cuza ur a kormányval szemben. Ez a plazigátor lojalitása...

Cuza: Ne legyen szemtelen.

Landau: Az Ön szemtelenségét már évekként megállapította a jasi törvényszék, amidőn kiderült, hogy Ön egyetlen tudományos művét is plagizálta.

Az összes kormányok kétszínű magatartást tanúsítottak

Fischer Tivadar (folytatja beszédét): Az okozott károk megtérítésében sem teljesítette kötelességét a kormány. A hares antiszemitizmussal szemben 1922 óta az összes kormányok kétszínű és a polgári egyenlőség alkotmányos elvét semmibevevő magatartást tanúsítottak.

Madgearu: A kormány nem áll módjában megakadályozni valamely politikai mozgalmat...

A borsai tűz

Dr. Fischer Tivadar: ... Ebben a kérdésben sikerült az összes kormányoknak megőrizni a folytonosságot, amely vörös vonalként húzódik végig a kormányzás említett szakaszán...

Dr. Solomon Virgil többségi képviselő: Mondja meg képviselő ur, fenntartja-e Ön azt, hogy Borsán gyújtogatás történt?

Dr. Fischer Tivadar: Az egész máramarosi közvélemény ebben a hitben él, amely már csak azért is plauzibilis, mert a tűzvész előtt az agitátorok többször is megfenyegették a borsai zsidókat azzal, hogy felgyújtják a falut. Erről egyébként a szatnári per tárgyalásán az ügyész is megemlékezett.

Dr. Solomon: Ön bizonyára tudja, hogy a Máramarosban 1909-ben és 1911-ben is voltak gyújtogatások, de akkor senki sem igyekezett ezt antiszemitizmusnak tulajdonítani.

Dr. Fischer Tivadar: Meglehetősen járatos vagyok a biztosítási szakmában és tudom, hogy mily nehéz tűz esetén a gyújtogatást bizonyítani.

Lazar Illés: Mi viszont tiltakozunk az ellen, hogy Önök az országot a külföld előtt megrágalmazzák. Elhozták Borsára *Abersohnt*, a Népszövetség emberét, hogy bebizonyítsák neki, hogy ott gyújtogatás történt és amidőn egy máramarosszigeti zsinagógában elégett egy kalap, az Önök sajtója felfújta a dolgot és úgy állította be, mintha az egész templom leégett volna, nem számolva azzal, hogy milyen sokat ártanak ezek a metódusokkal az országnak.

Rosenberg (Lázár Illés felé): Hogyan magyarázza azt kolléga ur, a véletleneknek azt a esodolatos összetalálkozását, hogy Borsára megy néhány csavargó, izgatnak, uszítanak a zsidók ellen, azzal fenyegetnek, hogy felgyújtják a falut és közvetlenül ezután leégnek a zsidók háza.

Cuza: A diákok nem csavargók.

„Nem tehetünk arról, hogy a bíróság felmenti az igazgatókat“

Madgearu: Mi szigorú intézkedéseket fogantatottunk az uszítókkal szemben, letartóztattuk őket. Arról azonban nem tehetünk, ha a bíróság felmenti őket. Ön nagyon jól tudja Fischer ur, hogy én a parlament szöszkéről tíz éven keresztül tiltakoztam az antiszemita kilengések ellen. Önök, cionisták támogattak bennünket a reakció ellen folytatott harcunkban. Most azonban kétségbevonják jóhiszeműségünket, ami mélyen elkedvetlenít bennünket. Milyen magatartást tanúsítson majd az utánunk következő kormány, ha látni fogja, hogy mi a legjobb akarattal viseltettünk ebben a kérdésben, mégis megvádoitak bennünket. Önöknek tudniuk kellene, hogy milyen rendkívüli nehézségekkel kellett nekünk az elmúlt két esztendőben megküzdőnünk. A külföldön való denunciaciók azonban, amelyek tudomásul, hogy nem ártottak sem a kormányknak, sem az országnak.

Landau: Mi nem denunciantunk!

A zsidóság nem denunciació

Fischer Tivadar: Már több ízben is tiltakoztam ez ellen a beállítás ellen. Mi mindig is az országon belül kerestük sérelmeink orvoslását.

Madgearu: Külföldi utam alkalmával

Rosenberg beszarábiai sterista: Az nem politikai, hanem anarchikus mozgalom.

Madgearu: Abban a pillanatban, mielőst az agitátorok törvénysértést követtek el, a kormány megtett velük szemben minden intézkedést. A többi az autonóm bíróságok feladata volt.

Landau: Sajnálom, hogy nincs itt Anghelcsu volt belügyi alminiszter, aki tanúsíthatná, hogy háromszor is figyelmeztettem őt a Bukovinában készülő eseményekre. Balaceanáról példának okáért áthelyezték az ottani esendőrsöt s a község teljesen védtelenül maradt. Emiatt történhetek meg az ottani borzalmas események.

Madgearu: Nem hiszem, hogy egy esendőrsöt áthelyezésének ilyen komoly következményei lehetnek...

Cuza: A zsidó bankok ne provokálják a parasztokat azzal, hogy uszorakamatokat szednek tőlük és elárvereztetik birtokaikat.

Landau: A kamatok ügyében forduljon Cuza ur a Banca Nationalához.

mindenütt az volt az impresszióm, de különösen Genfben, hogy külföldi zsidó körökben meg vannak győződve a kormány jóindulatáról.

Dr. Fischer Tivadar: Az álláspont, amelyet kifejtettem, választóink véleményét tükrözi vissza, akik egyáltalán nincsenek megelégedve a kormányval az antiszemita agitációval szembeni magatartásával. Ön, miniszter ur, bizonyára nem tudja, hogy mennyit intervenáltunk és tiltakoztunk mi az elmúlt két esztendő alatt s hányszor hívtuk fel a kormány figyelmét a készülő eseményekre, anélkül, hogy meghallgattak volna. A külföldre azonban nem mentek panaszkodni és igazán nem lehet szemünkre vetni, ha a külföldi közvélemény súlyosan elítélő véleményt alkot azokról a dolgokról, amelyek ebben az országban történtek.

Egy hang többség oldaláról: Cáfolták meg a rágalmat.

Landau: Talán inkább Önök akadályozzák meg a kilengéseket!

A Zsidó Parlamenti Klub teljes kárterítést követel

Fischer Tivadar: Azt várta mindenki, hogy a nemzeti-parasztpárt, mielőst ha talomra kerül, programjának megfelelően mindent el fog követni a probléma igazságos megoldása érdekében, elismerve azt az igazságot, hogy ifjú energiáknak a fajgyűlölet oltárán való felhasználása távolról sem tekinthető örvendetes jelenségnek s hogy ennek következtében nagyvonalu nevelőmunkára van szükség az ifjúság irányításában. Az a tudat, hogy ez meg is fog történni, a biztonság érzetét kölcsönözte a zsidó lakosságnak, — ezt az érzetet azonban az elmúlt kormányzati évben történt szomorú kormányzati események szétromták. Természetesen elvárjuk a Mironescu-kormánytól, hogy teljesítse a kárterítéssel kapcsolatos összes kötelezettségeit...

Cuza: Várja meg előbb a költségvetés vitáját.

Fischer Tivadar: Másrészt pedig elvárjuk, hogy mindent el fog követni, hogy megővja az országot és annak zsidó lakosságát a múltban történt szomorú események megismétlődésétől.

Semmi sem valósult meg a közélet nyugatosításának programjából

Fischer Tivadar dr. ezután rámutatott arra, hogy a gyulafehérvári pontok feladása által súlyos hibát követett el a nemzeti parasztpárti kormány, amely már két év óta állandóan igéri, de még mindig nem hozta a parlament elé a kisebbségi statutumot. Számítatlan hiba és be nem váltott ígéret jelzi a nemzeti parasztpárt kéteves kormányzásának utját. A közigazgatásban nem lett urra a törvényesség és csaknem semmi nem valósult meg a közélet nyugatosításának sokatígert programjából. A törvényhozási munka terén ugyanazok a hibák ismétlődtek meg, amelyek re már az elmúlt esztendőben felhívtuk a kormány figyelmét. Reméltük, hogy a nemzeti parasztpárti kormány vissza fogja állítani a teljes tanszabadságot. Ezzel szemben ma is érvényben vannak a mult reakciós intézkedései, amelyek megfosztják a szülőket azon elemi joguktól, hogy gyermekeik nevelését olyan nyelven és olyan iskolában végezzék, amelyet ők választanak maguknak. A zsidó oktatás megoldására vonatko-

zólak is számos ígéretet kaptunk, amelyek közül egy sem teljesedett be. Hosszu a mi sérelmeink sora, de az eddig felsoroltak is már kellőleg indokolják a válaszfelirattal szembeni magatartásunkat. Mindenesetre elégtétellel vettük tudomásul az állampolgársági törvény módosításának bejelentését.

Cuza: Miért nem örül az uszorakamat elleni törvénynek?

Fischer Tivadar: Én elvben ellene vagyok ennek a törvényjavaslatnak. Popovici pénzügyminiszter is rámutatott a kamara ma délutáni ülésén, hogy a kamatok csökkentését nem törvényekkel, hanem a bankjegyforgalom emelésével lehet csak elérni.

Landau: Cuza ur, ezt magának jobban kellene tudni, hiszen maga a gazdaságtan professzora.

A zsidó parlamenti klub eleget tesz a király óhajának

Fischer Tivadar dr. rámutatott ezután arra, hogy a Zsidó Parlamenti Klub az uralkodó azon felhívását követve, amely az ország összes polgárainak együttműködését kívánja az ország gazdasági és pénzügyi helyzetének megjavítása érdekében, ezen a téren teljes támogatásnak nyújtja öfelségének és kormányának, attól a gondolatától vezérelve, hogy az uralkodói óhajjal szemben félre kell tenni minden más megfontolást. Mindenesetre felhívja a kormányt arra, hogy a gazdaságpolitikájában csak a józan ész és logika normáitól vezesse magát s ne hagyja magát befolyásolni demagóg frázisoktól.

Fischer Tivadar dr. beszédét a többségi képviselők egy része megtapsolta. A higgadt és objektív beszéd mély hatást gyakorolt a jelenlévőkre.

A törvényszék elrendelte az óradnai Concordia Bank vezérigazgatójának letartóztatását

Kétfélmillió lej alaptőkéből 500 lejt fizettek be az óradnai Concordiánál — Bank, amelynek igazgatói egymást csapják be

Cluj—Koloszvár, november 28. (Az Uj Kelet tudósítójától). A kolozsvári törvényszék harmadik szekciója előtt két nap óta tárgyalják az Óradnai Takarékpénztár hamisbukási perét. A bank később Concordia Bank Részvénytársaság nevet vette fel és működése következtében hat igazgatója került egyszerre a vádlottak padjára. A tárgyalás szomorú fényt vet arra, hogy a manapság földből kinövő existenciák, felelőtlen és az emberek hiszékenységre alapozott kétes jövedelmi forrás gründolások mennyire károsan befolyásolják az ország gazdasági életét. A Concordia Bank egyike azoknak a vállalkozásoknak, amelyeknek egybe sines, mint a címe és amelyek az első szélfulalomra kártyavárként omlnak össze. Már 1926-ban létezett ez a bank. *Hojda* Gergely főszolgabíró tulajdonában és 30, azaz harmincezer lej alaptőke fölött rendelkezett. Ez a bank átalakult Concordia Bankká, kétfélmillió alaptőkével. A bank vezérigazgatója Comsa Emil lett.

A bankalapítás részleteiről fantasztikus dolgok derültek ki a tárgyaláson.

A kétfélmillió alaptőkéből ugyanis mindössze 500 lejt volt csak befizetve, ami egymagában is törvénybe ütközött.

mert a részvénytársaság alaptőkéjének legalább egyharmadrésze kell hogy együtt legyen, amikor az alakulat megkezdte működését. A Concordia ezzel az ötszáz lejjel kezdte meg működését és elképzelhető, hogy milyen módon próbálta levelezni üzletét.

— Azt hittük — feleli Hosszu tanácselnök kérdéseire Comsa „vezérigazgató ur“ —, hogy míg az egyik „társigazgatónk“ eladja házat, váltókkal operálhatunk.

— A bank csak 1927-ben ment csődbe — mondta erre a tanácselnök —, de önnek már a megalapításakor tudnia kellett volna, hogy ez nem mehet sokáig és jelentenie kellett volna, hogy a bank nem tudja megkezdni a működését.

Erre Comsa azt mondta, hogy nem is tudta, hogy a csőd küszöbön áll. Amikor a bank megingott, Bukarestben tartózkodott, ahol pénzt akart szerezni. A kávéházban, reggelizés közben olvasta, hogy a bank megbukott és őt le akarják tartóztatni. A valóság érdekes részleteit tisztázták a bankügyletnek. Az igazgatók egymást is becapták. Az eredeti tulajdonos, *Hojda* főszolgabíró ur ugyanis a fia nevére íratta át azokat az ingatlanokat, amelyek eredetileg a bank birtokában voltak.

részben pedig, miután a bankigazgató társaival aláíratta az adásvételi szerződést, saját maga adta el. Ilyenformán ő maga is többszáz ezer lejjel károsította meg a vállalatot.

A főtárgyaláson a megkárosított ügyfelek egész légiója vonult fel, amelyek meglehetősen ellentmondóak voltak. Kétségtelenül bebizonyosodott azonban a törvényszék előtt, hogy az igazgatókat súlyos visszaélések terhelik ebben az ügyben.

A törvényszék elrendelte Comsa vezérigazgató letartóztatását és a tárgyalás megtartását elhalasztotta.

Vasárnap, november 30-án, d. e. fél 11 órakor a Magyar Színházban tartja előadását

Dr. Schemarjahu Levin

(Tel-Aviv)

a zsidó reneszánsz mozgalom világhírű interpretátora
A zsidóság aktuális problémái címen

A négyülés keretében felszólalnak:

Dr. Balázs Endre,

A Jewish Agency erdélyi osztályának társelnöke

Dr. Fischer József,

kamarai képviselő, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke,

Dr. Fischer Tivadar,

kamarai képviselő, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség diszelnöke

B. Karpin (Berlin)

a jeruzsálemi K. H. direktórium delegátusa

Prof. Julian Silberbusch (Csemovitz)

a Consiliul Superior igazgatója.

A pápa, Berinde lelkész és Fried Naftali

A pápa meghívására egy polyánai fiatal zsidó talmudtudós rendezti a Vatikán zsidó foliánsait

Fried Naftali csodálatos karrierje Polyánától, Frankfurton át Rómáig

Timisoara—Temesvár, november 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Rómából érkezik a hír, hogy egy fiatal máramarosi talmudtudós: Fried Nándor Naftali a Vatikán világhírű könyvtárában végez a pápa legmagasabb engedélyével és a katolikus egyház vezetőinek asszisztálása mellett komoly tudományos munkát. Ez a hír önmagában is elegendő volna arra, hogy felkeltse a világ zsidóságának érdeklődését az ifjú zsidó tudós iránt, aki a vatikáni könyvtárban összegyűjtött roppant értéket képviselő héber könyvek és eredeti kéziratok tanulmányozásába mélyed el, hogy ezekről katalógust készítsen. A véletlen azonban úgy hozta magával, hogy ez a fiatal tudós a nyomorgó Máramarosnak éppen abból a falujából származik, amelyből a borsai rémségek elindultak. Az antiszemita mozgalom élén pedig az a Berinde nevű lelkész állott, aki ismeretesen a görögkatolikus egyház pásztorja és mint ilyen, ugyancsak a pápa fennhatósága alá tartozik. Különös szélsősége ugyebár a véletlennek: amíg a pápa a vatikáni könyvtár munkatérében az ifjú polyánai zsidó talmudtudóssal vitatkozik óhéber könyvek eredetéről, addig Berinde lelkész a szeretet vallása nevében, amelyet ugyanez a pápa a legfőbb földi helytartója, irtó hadjáratra szorit a polyánai parasztiok között.

Ismeretes, hogy a Vatikán könyvtárában a hosszú évszázadokon keresztül igen sok értékes mű gyűlt össze a világ minden sarkából. Az új testamentum alapjának a bibliát tekintik és a vatikáni könyvtárban előkelő hely jutott a szentírás, a talmud és az ezek körül kifejlődött nagy irodalom termékeinek is. Így történt azután, hogy az idők folyamán mintegy 500 eredeti és nagybecsű héber kézirat került a Vatikán birtokába.

Elhamvadtak Simoneus Assemanira rosszul sikerült katalógusai

A XVIII. század közepén a Vatikán Joseph Simoneus Assemanira bízta a héber kéziratok katalógizálásával, miután megfelelőbb hebraistát nem találtak a keresztény tudósok. A katalógus 1756-ban nyomtatásban is megjelent volna, de egy különös véletlen folytán tűz ütött ki a nyomdában, leégett a nyomda és odavesztett a katalógusok legnagyobb része is, csupán néhány példányt sikerült belőlük megmenteni. Annakidején természetesen nagyon fájaltak a katalógusok elpusztulását, később azonban a zsidó kutatók rájöttek, hogy Assemani nem volt alkalmas a katalógus elkészítésére. Nem ismerte ugyanis a rabbinikus héber írást, így csak azokat a műveket tudta átvizsgálni, amelyek kvadráttel voltak írva. A rabbinikus betűkkel írt műveket vagy teljesen elhallgatta, vagy legjobb esetben a címüket jegyezte fel anélkül, hogy a szerzőről és a mű tárgyáról megemlékezett volna. De egyéb hibákat is követett el Assemani. Megtette például, hogy különböző műveket összevont és egyetlen cím alatt jelölt meg, vagy például, hogy a kommentárokat kommentált műveknek állította be.

A katalógus több zavart okozott, mint amennyi segítséget nyújthatott

Assemani hibáit Steinschneider, a híres zsidó bibliográfus igyekezett javítani. Nyilvánvaló volt azonban, hogy a katalógus több zavart okozott, mint amennyi segítséget nyújthatott volna a kutatóknak. A Vatikán azonban egy ideig eltekintett új katalógus készítésétől, sőt Assemani katalógusából Párizsban 300 másolatot csináltatott. Assemani ideje óta azonban számtalan új kézirat gazdagodott a könyvtár kéziratgyűjteménye, úgy hogy a Vatikán mégis elszánta magát egy új katalógus megírására. Az előbbi sikertelenség okulva, most már egy zsidó tudóst hívtak meg a kéziratok áttanulmányozására, az ismert frankfurti tudós, dr. Fried

mann személyében. Ez viszont a munka oroszlánrészét a polyánai születésű, aránylag igen fiatal Fried Nándor Naftalira bízta.

Fried Naftali csodálatos karrierje

Ez a Fried Naftali az autodidakták érdekes típusa. Mindössze négy elemi osztályt végzett és a talmud emlíni nevelkedve, csiszolva tehetségét, éles eszével és vasszorgalmával igyekezett pótolni azt, ami tanulmányaiból hiányzott volna. Freimann dr. fedezte fel tehetségét és minthogy úgy az ő, mint az új héber irodalomban rendkívüli jártaságról tett tanúságot, rábízta a katalógus elkészítésének feladatát. A fiatal polyánai tudós így Frankfurton keresztül egyenesen Rómába jutott, ahol a Vatikán költségén gondtalanul buvárokodhatik a neki oly kedves héber kéziratokban. A Vatikán igen előékeny a fiatal zsidó tudóssal szemben. Első

izben engedték meg neki, hogy kisebb katolikus ünnepek alatt is dolgozhassék. És ez nagyon sokat jelent. R. N. Rabinovitz „Dik-duké Szuferim“ című munkájában elmondja, hogy milyen viszontagságokon kellett keresztülmennie, amíg a Vatikán megengedte neki, hogy az ottlévő kéziratokat tanulmányozza. A jámbor életű dr. Berliner Ábrahámnak állítólag megtiltották, hogy a könyvtárban ülve dolgozzék és hogy a jegyzeteit tintával írja. A katalógus összeállítása körülbelül egy esztendő fog igénybevenni és a Vatikán nyomdájában német nyelven fog napvilágot látni. Fried Naftali naponta érintkezik a pápával, ugyanakkor, amikor szülőfalujában, a magas hegyektől övezett Polyánában a pápa egyik pásztorja, keresztel a kezében akadályozza meg, hogy teljes legyen a fiatal tudós hozzátartozóinak öröme.

Fleischer Lipót

Ismeretlen tettesek kifosztották a nagyboroszlói postahivatalt

Hatezer lej értékű bélyegyet és 24 ezer lej készpénzt loptak el

Cluj—Kolozsvár, november 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári esendőparancsnoksághoz Nagyboroszló községből különös érdekességű jelentés érkezett. A jelentés szerint az elmúlt éjszakán ismeretlen tettesek behatoltak a nagyboroszlói postahivatalba, ahol nagyszabású lopásokat követtek el. A ház berendezését kitünően ismerő betörők felhasználva, hogy a postamester lakodalomban volt család jával együtt, behatoltak álkulcsal a postahivatalba és kiürítették a pénztárt.

Huszonegyezer lej készpénzt és hatezer leje bélyegyet találtak a betörők a postahivatalban, amit természetesen magukkal vittek. Érdekes, hogy amikor a postamester hazaérkezett, nem vette észre a betörést. Reggel, amikor benyitott a postára, megdöbbenve látta, hogy a fiókok nyitva vannak és tartalmuk eltűnt. A postamester azonnal megtette a esendőörörsnél a feljelentését, ahol érélyes nyomozást vezettek be a vakmerő betörők kézrekerítésére.

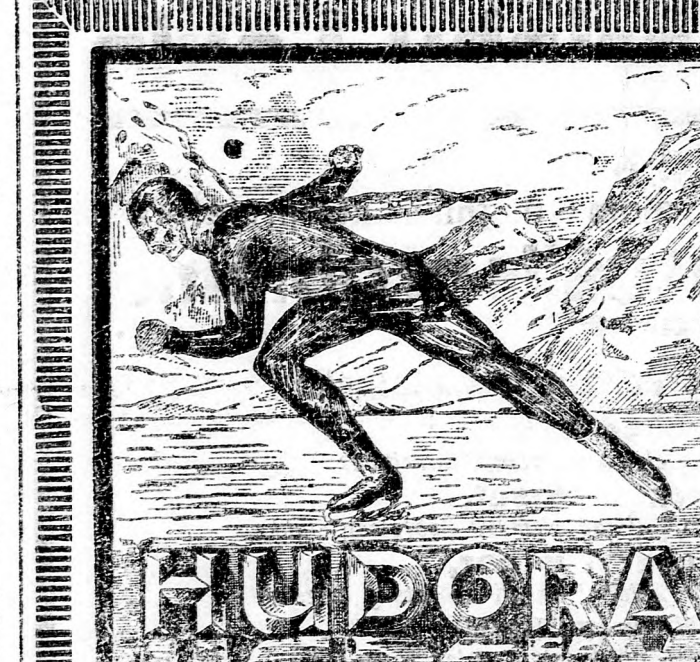
A szabadlábrahelyezett Levine tiz napi fogsága alatt nem aludt és a látszatok áldozatának mondja magát

„Bizom ártatlanságom kiderülésében“

Bécs, november 28. Mint az Uj Kelet jelentette, a bécsi törvényszék vád tanácsa tegnap úgy határozott, hogy Levine óceánrepülőt, akit tiz nappal ezelőtt a Semmeringben francia pénz hamisításának gyanúja miatt letartóztattak, megfelelő kaució ellenében szabadon bocsátja. A kauciót a vádtanács 50.000 schillingben szabta meg s miután az óceánrepülő két ügyvédje személyesen is kezességet vállalt arra nézve, hogy Levine nem fog az oszt-

rák törvényszéki eljárás elől megszökni, Levine szabadlábra került. Arra a hírre, hogy Levine szabadon bocsátják, óriási közönség és nagy számú fotografus gyűlt össze a törvényszék előtt, azonban négy óra körül csak a két ügyvéd jelent meg, akik közölték az összegyűlt tömeggel, hogy Levine egy másik ajtón már elhagyta a fogházat.

Levine délután négy óraker tényleg egy mellékajton elhagyta a törvény-

HUPDORA

Már most
szerezze be szükségletél téli-sport cikkeiben
Si,
ródl,
korcsolya
Nagy választék!
Olcsó árak!
Schuster Emilné! Cluj

Székely Sándor
SATU-MARE — WIEN
Bőr, diszműáru-gyáranak bizományi lerakatába

nagy választékban érkeztek bécsi és párizsi újdonságok bőr és moire estélyi táskák.

Dus választék neccesser bőr és „Vulcot“ utazó bőröndökben.

Karácsonyi vásár alatt „Vulcot“ árákból 20 százalék, bór-áruból 10 százalék engedményt adunk.

Reg. Ferdinand 13 és 28-b D'or és Parfumeria Diana

széki fogházat. Levine-t a tiznapos fogság rendkívül megviselte. Az alacsony, beretvált és rendkívül sápadt Levine mindenképp előtt hálás köszönetét nyilvánította a bécsi újságírók előtt a nyilvánosságnak azért a rokonszenvéért, amellyel ügyét kísérte. Elmondja, hogy cellájába a rokonszenvek és a bizalomnak számos megnyilatkozása érkezett, levelek, táviratok és ajándékok alakjában. Különösen hálás azoknak, akik nem hiszik el, hogy tényleg valami büncselekményt követett volna el.

A bécsi újságírók kérdést intéztek a pénzhamisítással vádolt repülőhöz, hogy mi a nézete az ellene emelt vád felel. Levine így válaszolt:

A látszatok áldozata

— Az osztrák törvények értelmében ügyem jelenlegi stádiumában a nyilvánosság számára semmit sem mondhatok. A mostani időpontban tehát, sajnos, nem mondhatok mást azoknak, hogy a körülményeknek és a látszatoknak szerencsétlen láncolata folytán áldozat vagyok. Meg vagyok győződve arról, hogy sikerülni fog abszolút ártatlanságomat megfelelő helyen és megfelelő időben bebizonyítani.

Ezután Levine elmondja, hogy fogsága tiz napján nem aludt. Saját kosztján élt. A bécsi törvényszéken rendkívül udvariasan bántak vele.

Majd így folytatja beszélgetését:

A jó feleség

— Tegnap reggel 9 órától délután 4 óráig, ma pedig ugyancsak 9 órától délután 2 óráig egyfolytában hallgattott ki a vizsgálóbíró. Ez a kihallgatás rendkívül megviselt. Nagyon hálás vagyok a vádtanácsnak, hogy ötvenezer schilling ellenében szabadon bocsátott. Az ötvenezer schillinget ügyvédekim kábel útján feleségemtől Grace Levine-től kérték és feleségem hobbász nélkül, távirati után bocsátotta rendelkezésre azt a 7200 dollárt, amely ma reggel érkezett ügyvédekim kezéhez. Teljesen valótlán tehát az a hír, hogy nem volna vagyonom, vagy hogy feleségemmel nem élném a legbékésebb és a legboldogabb házasságot.

Amikor ismét ügyét hozták szóba, akkor Levine a következőket mondta:

— Egy nagyobb repülési tervem volt, amelynek emlékére repülő medallionokat akartam készíttetni.

Közös „repülés“

— Ezeknek az emlékérmeknek a klijését találták birtokomban és ezért emelték ellenem azt a neveltséges vádat, hogy francia pénzt akarok hamisítani. A Semmeringben csak átutazóban töltöttem egy napot. Olaszországba készültem Mabel Roll kíséretében, aki repülőn és akivel több közös repülést végeztem már. Természetes, hogy ügyem tárgyalásáig Ausztriában maradok. Ismétlem, meg vagyok győződve arról, hogy a tárgyaláson sikerülni fog ártatlanságomat bebizonyítani.

Levine ezután még elmondotta, hogy még ma délután Bécs környékére utazik ahol ki akarja magát pihenni.

A hiányz

Kérdés:

Cluj—Kolozsvár Uj Kelet tudósi megismétlődő je tás a szerkesztő egy nyugdíjas. K egy másik nyu hogy elseje óta től déli tizenke pénzügyigazgató aztán kijelentsék esen pénz. Már a nyugdíjasok ny még mindig nem Rendeznek tiltt vezeteket alapítatlan kifizetések mi, minden panál. És mindennosan a pénzi várnak.

Elegáns vésbé el

Kiöregedett egyetemi tanárok gi osztályfőnökök lyu fogalmazók, szolgák, mérnök ötven éven felül véve valamennyi tályhoz tartozna nyugdíjasok. Két rődnek a kassza nyugdíjasok, ke díjasok és szegén díjasok. A differesen itt is osztál tali érdemek sze hogy ezek mégis Hasonlitanak.

Az állam ugya fizet...

Ismerősöm a k zül való, kifordiláros kopott télbőrkesztyűben, v a régivilágból v topog fázós lábá a kőcöckákon a ját:

— Edes jó ur ur, hát legalább valamit abból a élek, hatvanháro Koszt, lakás, mo vegyem, a mult feleségemet, költi így élni, már há itten mindennap.

Legyint a kezé díjas cigarettár Nacional és tová vén hangon tová ismerősének, ami Ezt csinálja mind távozik. Megmon hogy ma sem tu kapta meg még díját...

Miért nem kap „Mit cs meg“ — igazgató

Ezzel a kérésse Tartia Aurel pén széttárja kezét és így felel.

— Mit csinálj igazuk van, a ny zuk van. Tamád

Az arcán látom megkérdezik tőle mit felelnie. A fogyott a felelet

— Kérem, ha írja meg, hogy nem kapják meg állam nem külddíg, míg hatáskör

A hiányzó tizenöt millió...

A pénzügyigazgatóság 75 millió helyett csak 60-at inkasszál és ezért nem fizetik rendesen a nyugdíjasokat

Dr. Tartia pénzügyigazgató nyilatkozata szerint az új törvény mehezíti meg a nyugdíjasok kifizetését

Kérdés: Hogy lehet 3 és fél millióból 15 milliót kifizetni?

Cluj-Kolozsvár, november 28. (Az Uj Kelet tudósítójától). Mindennap megismétlődő jelenet: halk kopogtatás a szerkesztőség ajtaján és belép egy nyugdíjas. Két hét óta mindennap egy másik nyugdíjas panaszolja el, hogy elseje óta minden délelőtt nyolctól déli tizenkettőig álldogálnak a pénzügyigazgatóság kasszájánál, hogy aztán kijelentsék előlük, hogy ma sin ezen pénz. Már huszonkilencedike, de a nyugdíjasok nyomorúságos pénzüket még mindig nem kapták meg.

Rendeznek tiltakozó gyűléseket, szervezeteket alapítanak, mind csak a pontatlan kifizetések ellen, de sehol semmi, minden panasz süket fülekre talál. És mindennap megjelennek pontosan a pénzügyigazgatóságnál és várnak.

Ma délelőtt elmentünk mi is...

Elegáns nyugdíjasok és kevésbé elegáns nyugdíjasok.

Kiöregedett katonák, táblabírák, egyetemi tanárok, pénzügyigazgatósági osztályfőnökök, I. II és III. osztályú fogalmazók, törvénytudósok, irodaszolgák, mérnökök özvegyei, fűresz ötven éven felüli sokadalom. Egybevéve valamennyien ama fizetési osztályhoz tartoznak, amelynek neve: nyugdíjasok. Két-három csoportba verődnek a kassa előtt. Vannak elegáns nyugdíjasok, kevésbé elegáns nyugdíjasok és szegényesen öltözött nyugdíjasok. A differenciálódás természetesen itt is osztályok és azelőtti hivatali érdemek szerint történik. Csak-hogy ezek mégis egyformák.

Hasonlítanak.

Az állam ugyanis egyiküknek sem fizet...

Ismerősöm a kevésbé elegánsak közül való, kifordított, alszültszkin galáros kopott télikabátban és lyukas bőrkesztyűben, volt pénzügyi ellenőr, a régivilágból visszamaradt finánc, topog fázós lábával előttem és kiveri a kóköckákon a nyugdíjasok melódiáját:

— Edes jó uram, drága szerkesztő ur, hát legalább maguk csináljanak valamit, abból a nyomorult 3200 lejből élek, hatvanhárom éves vagyok... *Koszt, lakás, most már fűtés, honnan vegyem, a múlt hónapban temettem a feleségemet, költség... Hát nem lehet így élni, már három hete álldogálok itten mindennap és...*

Legyint a kezével, rágyujt egy nyugdíjas cigarettára, melynek neve a Nacional és tovább megy, reszkető, vén hangon továbbduruzsolja minden ismerősének, amit nekem elduruzsolt. Ezt csinálja mindennap és egy óraker távozik. Megmondja háziasszonyának, hogy ma sem tud fizetni. Mert nem kapta meg még ma sem a nyugdíját...

Miért nem kapta meg a nyugdíját?

„Mit csináljak? Támadjanak meg!” — mondja a pénzügyigazgató...

Ezzel a kéréssel kopogtatunk be dr. Tartia Aurel pénzügyigazgatóhoz, aki széttárja kezzeit az egyenes kérdésre és így felel.

— Mit csináljak? Az uraknak is igazuk van, a nyugdíjasoknak is igazuk van. Támadjanak meg...

Az arcán látom, hogy mindennap megkérdezik tőle s már igazán nincs mit felelnie. A pénzügyigazgató kifogyott a feleletekből.

— Kérem, ha objektív akar lenni, írja meg, hogy a nyugdíjasok azért nem kapják meg a pénzüket, mert az állam nem küldi a kiutalásokat. Ad-dig, míg hatáskörömben állott a nyug-

dijasokat a Kolozsmegyében befolyt pénzekből fizetni, nem volt panasz. Mindenkinél kiadtam a nyugdíját minden felsőbb intézkedés nélkül, a saját hatáskörömben. De az új törvény másként intézkedik. Az új törvény értelmében a pénzügyigazgató-ságnak nincs jogában kiutalni semmit, minden intézkedése a kifizetésekről fentről jön. *Az összes befolyós pénze- ket a Banca Nationalához kell befizet- nünk és még a mi tisztviselőinket sem fizethetjük.*

Ahogy a pénzügyminiszte- rium kiutal...

— Már most, hogyan történnek ezek a kiutalások? Az ideális az volna, ha a pénzügyminiszterium az itt befolyt

összegekből az összes tartozásokat egyszerüen kiutalná. A kiutalások azonban mindent precizíroznak. Kifizetendő erre a célra ennyi, arra a célra annyi... *Es hónapok óta az ál- lam 3 és félmillió lejt utalt ki a nyug- díjasok számára, ugyanakkor, midőn Kolozs megyében 15 ezer nyugdíjas él, akiknek havonta mintegy 15 millió lejt kell kiutalni...* Már most, hogy fizessünk ki három és félmillióból 15 milliót? En a magam a hatáskörömben megengedtem azt, hogy az adóhivata- lokba befolyt pénzből 10 millióra egé- szítsük ki a nyugdíjasoknak szánt összeget. De ezeket úgy utaltam ki, hogy nem volt rá akreditívem és most, az év végén kértem a miniszteriumtól, hogy kiutalásokkal fedezze le...

— És miért van az — kérdeztük —, hogy a miniszterium nem utal ki annyit a nyugdíjasoknak, mint amennyi jár?

— En mintegy hatvanmillió lejt inkasszálok Kolozs megyében havonta, mert többet nem tudok behajtani. Ezzel szemben a kifizetések 75 millió lejt tesznek ki havonként. Már most ezt a tizenötmillió lejt, ami hiányzik, valahonnan ki kell fizetni. De mert minden megyében ugyanilyen viszonyok vannak, a kormánynak nincs miből kiutalni ezt a pénzt. A differencia pedig éppen megegyezik azzal az összeggel, amit nekünk a nyugdíjasoknak kell havonta fizetnünk. Az inkasszából éppen az a tizenötmillió lejt hiányzik, ami a nyugdíjasoknak jár.

Szegény nyugdíjasok...

Miért éppen a nyugdíjasok? — ötlük fel önkéntelenül is a kérdés? Miért nem más kategóriába tartozó emberek tartják vissza a pénzt?

Ki tud erre felelni? A pénzügyigazgató derék, jóindulatu ember, a nyugdíjasokkal szemben tullepi hatáskörét. De Bukarestben éppen a nyugdíjasokat felejtik ki.

Mert nem lehetett mindent inkasszálni.

Mert mindenkit elérvereznek adóban...

Szegény nyugdíjasok... (—lay)

Litvinov: „A leszerelésből belátható időn belül nem lesz semmi“

Az orosz külügyi népbiztos szenzációs nyilatkozata milánói tárgyalásairól és az olasz-orosz viszonyról

Litvinov ma a német külügyminiszterrel tárgyal

Mussolini hosszú tárgyalásokat folytatott Tefvik Rüzsi török külügyminiszterrel

Berlin, november 28. A német birodalmi fővárosba érkezett Litvinov orosz külügyi népbiztos a moszkvai Tass távirati iroda Berlinbe kiküldött munkatársa előtt nyilatkozott. Kijelentette, hogy mindaddig nem hagyta oda Genfét, amíg volt még a legminimálisabb remény abban az irányban, hogy az előkészítő bizottság tényleg komolyan fogja fel feladatát és elfogadható leszerelési egyezménytervezetet készít elő. Ez a reménye megsemmisült, szerinte belátható időn belül nem lesz semmi a leszerelésből,

mert kétségtelen meggyőződést sikerült szereznie afelől, hogy bizonyos hatalmak semmi szin alatt sem akarják leszerelni hadsegeiket.

Litvinov nevésegesnek tartja, hogy 30 állam kiküldöttei öt éven át jutottak ehhez az eredményhez. Ezt az okmánytervezetet néhány szorgalmas tisztviselő két hét alatt is összeállíthatta volna.

Litvinov nyilatkozott feltűnést keltett milánói látogatásáról és Grandival történt találkozásáról is. Csodálkozását fejezte ki afelett, hogy olyan nagy ügyvé fujják fel olaszországi látogatását, holott más esetekben kommentárok nélkül tudomásul veszik a külpolitikát irányító vezetők sűrűn folytatott megbeszéléseit. Litvinov hangzottatta, hogy Oroszországnak Oloszországhoz való viszonya nemcsak külszínes, hanem valóban igen

barátságos és ezért szükséges és természetes volt az eszmecsere, amely egyébként a béke igazi barátait örömmel töltheti el. Az orosz külügyi népbiztos pénteken tárgyalni fog Curtius birodalmi külügyminiszterrel.

Róma, november 28. Mussolini olasz miniszterelnök a Palazzo Veneziában fogadta Tefvik Rüzsi bey török külügyminisztert és vele negyven percen át tárgyalta. A török külügyminiszter megbeszélést folytatott Grandi olasz külügyminiszterrel is több mint egy órán át s ennek során megvizsgálták a két országot érdeklő politikai és gazdasági kérdéseket. Mindkét államférfi meglepéssel állapította meg, hogy a két ország között a viszony igen szívélyes és a szőnyegre került problémák tekintetében a két kormány álláspontjai között teljes az összhang.

A Tribuna Tefvik Rüzsi bey római látogatásával kapcsolatban írott cikkében azt hangzottatta, hogy a két ország barátsága fontos tényezője a háboru utáni világpolitikának. A török államférfi látogatása — a lap szerint — igazolja a Török- és Olaszország közötti jóviszonyt és annak célszerűségét is,

hogy a görögök és törökök közötti szerencsés kibékülés után a Keletet érdeklő problémákat most újra felülvizsgálják.

A Tribunal cikkét azzal végzi, hogy az olasz-török barátság újabb megerő-

sítése annak a békés célzatu politikának, amelyet Olaszország a népek békés élete és boldogulása érdekében folytat.

A francia sajtó több argonuma ki-tart azon híresztelés mellett, hogy a török külügyminiszter római látogata-sa az elégtelenségnek új nagy blokkjának megalapítását célozza.

Róma, november 28. A kamara teg-napi ülésén Mosconi pénzügyminiszter exozét mandott Olaszország pénzügyi helyzetéről. Hangzottatta, hogy a gaz-dasági depresszió miatt csökkentek az adóbevételek Olaszországban s így a legszélesebbkörű takarékoskodással kell fenntartani a költségvetés egyen-súlyát. A pénzügyminiszter öröme-f fejezte ki afelett, hogy az árleszállítás kampányát kényszerítő eszközök al-kalmazása nélkül keresztül lehet vin-ni. Egyelőre adócsökkentésről nem le-het szó, de meg van a remény arra, hogy az árleszállítások kedvező hatása nyomán több munkalehetőség alakul ki és nagyobb pénzösség is lesz, ami-akor is a kormány nem fog elzárkózni az adócsökkentések kérdésének beható tanulmányozásától sem.

AZ ARADI ASTRA ÜZEMBESZÜN-TETÉS ELŐTT. Bukarestből jelentik: A CFR az Astra aradi vagongyárnak még mindig óriási összegekkel tartozik a gyár évekkal ezelőtt teljesített szállítá-sáért. Az Astra igazgatósága több ízben kérte a CFR-től követelésének mi-előbbi kiegyenlítését, de a vasut a va-gongyár felhívásainak mindezideig nem tett eleget. A gyár igazgatósága most sürgős intervencióért a közlekedési mi-niszterhez fordult s rámutatott arra, hogy a gyár képtelen a mai pénzüviszo-nyok mellett követelésének folyósításá-ra tovább várni s ha a pénzt a legrovi-debb időn belül meg nem kapja, kény-telen lesz kapuit bezárni és ugy a tiszt-viselőit, mint munkásait szélnek eresz-teni. A közlekedési miniszter ígéretet tett arra, hogy a CFR-nél sürgősen ki-eszközli a gyár követelésének kifizeté-sét.

GLORIA kötő-szövő gyár

összes gyártmányainak gyári áron való árusítása

Unió u. 4 — Deák Ferenc u. 3

Pulloverek, mellények Lei 169-től
Női ha isnyák 19-től
Férfi zoknik 12-től

Egy sajtóper érdekes epilógusa

A Munkás Ujság két újságírója a vádlottak padján — A bíróság december 5-én hirdeti ki az ítéletet

Cluj—Kolozsvár, november 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Emlékezetes, hogy a kolozsvári Munkás Ujság ellen Andrei törvényszéki elnök ellen írt cikke miatt sajtóper indult, melynek ítélete Gredinár Aurél újságíró nyolcnapos börtönbüntetésben marasztalta el. A per törvényszéki tárgyalásán Filipescu ügyész éles hangon támadta a sajtót és különösen a Munkás Ujságot. A Munkás Ujság hasábjain ekkor kommentáltak az ügyész beszédét és többek között azt állították, hogy az ügyész rágalmazott.

Ezen a címen újabb sajtóper indult

meg a Munkás Ujság ellen, amelynek törvényszéki tárgyalása ma vette kezdetét a törvényszéken. A vádlottak padján Hoffer Géza, a Munkás Ujság felelős szerkesztője és Gredinár Aurél, aki egyébként azóta már le is töltötte büntetését, ültek. Védőjük dr. Deutscher Géza volt, aki a bizonyítási eljárást kiélezte és öt tanu, köztük Filipescu ügyész kihallgatását kérte. A törvényszék elutasította a felterjesztéseket és tárgyalásra vonult vissza, majd kihirdette, hogy az ítéletet december 5-én fogja enunciólni.

Félmillió sikkasztást követett el egy marosmegyei postafőnök

Vajda Ferenc megszökött a rovacsolás elől, de másnap jelentkezett a rendőrségen

Tg.-Mures—Marosvásárhely, november 28. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A marosmegyei Sáromberke községben a postai vezérigazgatóság egyik revizora nagyszabású visszaéléseknek jött nyomára. A revizor meglepetésszerű rovacsolást tartott a község postahivatalában, amelynek ügyeit Vajda Ferenc postamester vezette. A postamester valaki feljelentette a PTT kolozsvári vezérfelügyelőségénél és ennek következménye volt a váratlan rovacsolás, amelynek szenzációs eredménye volt.

Kiderült, hogy a postamester éve-

ken keresztül bűnös üzelmeket folytat és a posta pénzét saját üzleti vállalkozásaiba fekteti.

Ilyen módon Vajda Ferenc 499 ezer 552 lej sikkasztott a posta kasszájából.

Vajda a rovacsolás napján megszökött a községből és a revizor távollétében csinálta az elszámolásokat. Ma azonban Vajda megjelent a marosvásárhelyi rendőrségen, ahol letartóztatták. A félmillió sikkasztás a megyében óriási feltűnést keltett, mert Vajdát, üzleti vállalkozásai révén, az egész megyében ismerték.

A szerelem, mint orvos Regényesek

— Molière és Rostand-bemutató a kolozsvári Magyar Színházban Horváth Árpád rendezésében és szcenizálásában —

A szó külsőségmentes értelmében vett ünnepi estje volt tegnap a kolozsvári Magyar Színháznak. Az abszolút értelemben vett művészet debütált ezuttal ezen a színpadon, színes és bődtelű fátal bontva ki a költészetnek az álmélkodó közönség előtt. Mindenki úgy érezte tegnap este, hogy a kolozsvári színpadon valami egészen más történik, ami eddig történt. Pedig ugyanazok a színészek, ugyanazok a lehetőségek voltak adva, mint a színház eddigi előadásain — s mégis: ezek a színészek és ezek a lehetőségek egy láthatatlan varázsló kéz hatása alatt átalakultak, a káprázatnak, a humornak, a mesének és a gúnynak olyan hangjait és színeit bontakoztatták ki előttünk, amelyek ezideig inkább csak a képzeletben vibráltak.

Tegnap este egy legendával lettünk szegényebbek és egy értékes tapasztalattal gazdagabbak. Az, hogy egy legendával szegényebbek lettünk — gyarapodásunkra szolgál, az, hogy egy öröndetes tapasztalattal lettünk gazdagabbak: a mult szegényességének okait mutatta meg nekünk. A tegnap esti előadással véget ért az a legenda, hogy a Magyar Színház jelenlegi színész-anyagával nem lehet akár világvárosi nivójú előadást is produkálni s hogy a pró-

zai előadások iránt nincs meg a közönségben a kellő érdeklődés. Ezt a felfogást azzal korrigálhatjuk, hogy a közönségben nincs meg, tehát nem lehetett meg a multban a ki nem elégitó prózai előadások iránti érdeklődés, de azonnal megvan és meglesz, amint látni fogja, hogy komoly művészetet nyújtanak neki s ez a művészet fel tudja benne ébreszteni azokat a mámorító illúziókat, a feledtetésnek ama nemes hangulatait, amelyek amellelt, hogy szórakoztatóak, felemelőek is.

Láttunk mi már a kolozsvári Magyar Színházban Rostand-dramákat és Molière-vigjátékokat máskor is. Ezekről az előadásokról rendszerint azzal az érzéssel távoztunk, hogy Rostand nagyon szépen tud verselni, Molière pedig szellemes gúnyolódó. Megdicsértük a dicséretreméltó szereplőket s kritizáltuk a kritizálhatókat. Ezenfelül nem igen jelentett többet számunkra egy-egy ugynevezett klasszikus előadás, sőt úgy véltük, hogy a klasszikusokat inkább olvasni illik, mint a színpadon előadni. Tegnap este óta egész más a véleményünk — például Molière-ről. Hiszen „A szerelem, mint orvos” című vigjáték, mely tegnap este Horváth Árpád rendezésében lepergett előttünk, amellelt, hogy megszólaltatta, sőt aláhangsúlyozta Molière örök aktualitáru társadalmi gúnyját: egyszerűen a mesének, a színeknek, a humornak, a művészi kifejező eszközöknek olyan káprázatos gazdagságát tárta elénk, amely több volt mint élmény: mámor volt.

A szó, a zene, a tánc, a mimika, a játék, a hang, a pantomim, egyszerűen a groteszk, burleszk és piteoreszk elemeknek olyan csodálatos keveredését láttuk ebben az előadásban, amely egyszerre gyönyörködtette a szemet, a lelket és a fület. S mindez egy zseniális rendező varázsló erejével volt összefogva. A legkisebb szereplőtől a legnagyobbig mindenki harmónikusan, szinte önmagát felülmulva illeszkedett bele a színpadba, mely valóban színpad volt ezuttal: a színek és a színészi játékedv ölekezése.

A varázsló kéz: Horváth Árpád ren-

WIMPASSING Hő- és sárcipők

Szebbnél szebb divatos formában, Arban és minőségben mindent felülmúlni.
Valódi WIMPASSING-cipő csakis fenti csillagvédjeggyel
Nagybani előadás: PALMA-KAUCSUK R. T. TIMIȘOARA

dezői keze volt, egy olyan kivételes talentum keze, amelynek minden mozdulata — a jelek szerint — a mese, a vídamság, az álmok, a gúny és a mosoly világába avatni a színészt és a színpadot. Amióta Horváth Árpád néhány rendezését megfigyeltük a kolozsvári színpadon, azóta az lett a meggyőződésünk, hogy a kolozsvári színház boldogulásának kérdése — rendezői kérdés és semmi egyéb. Hiszen közepes és kvalitásos színészek egyaránt tegnap este olyan pompásan játszottak, olyan összjátékot produkáltak, hogy ez is bizonyítja: színészeink ezideig nem a képességeket, hanem e képességek kibontakoztatóját nélkülözték.

„A szerelem, mint orvos” előtt Rostand „Regényesek” című vigjátékát játszották, amelyen szintén megérződött a kitünő rendező intencióinak nemessége, meglátszott rajta fejlett stílusérzéke. Ennek ellenére azonban ez a romantikus, gondolat-világában elavult játék nem tudta azt a lelkesedést keltetni bennünk, amelyet a klasszikus, jónéhány évszázaddal előbb élt Molière-vigjáték. S ez természetesen is: Molière az örök emberi korlátosságokat látta meg, míg Rostand csak korokat festett és hangulatokat élezett ki.

A „Regényesek” szereplői közül Komár Juliskát kell ezuttal is kiemelni, aki bájjával, gyönyörű magyar beszéddel lenyűgözte a közönséget. Tóth Elek, Réthelyi Ödön, Fekete Mihály szintén nagyszerű alakítást nyújtottak.

„A szerelem, mint orvos” szereplői egymást multák felül meglepetésekben és nagyszerű teljesítményekben. Bár minden egyes szereplőt külön-külön di-

cséret illette meg: ezuttal csak a legelragadóbb alakítást nyújtókat említhetjük meg: Leövey Leót, akinek alakítása sokáig lesz feledhetetlen előttünk, Forgács Sándort, Tóth Eleket, Fekete Mihályt, Kondor Ibolyát és Betegh Bébit. A ballet, a kosztümirozás, a díszletek a legkényesebb ízléseket is száz százalékosan elégitették ki.

A közönség a legnagyobb elragadtatással távozott az előadásról.

Salamon László

— A csehszlovákiai magyar pártok panaszt tettek a Népszövetségnek. Prágából jelentik: A Landpost jelenti, hogy a csehszlovákiai magyar pártok panaszt tettek a népszövetségi főkarságnál a közzelgő népszámlálás kisebbségellenes intézkedései miatt. Az előmunkálatok során ugyanis a csehszlovák hatóságok olyan intézkedéseket fogantatosítottak, amelyek ellenkezik a kisebbségekkel való egyenlő elbánás elvével. A panasz részletesen felsorolja a magyar isebbséggel szemben alkalmazott sérelmes intézkedéseket.

— Végrejtött az osztrák polgári pártok koalíciója. Bécsből jelentik: Tegnap este a keresztényszocialisták, a Schober-blokk és a Heimat-blokk tárgyaló bizottsági között létrejött a kormányzatra vonatkozó megegyezés. A három párt koalícióra lép és meg fogja alakítani az új kormányt. A keresztényszocialista párt a kancellárságon kívül a kereskedelmi, földművelésügyi és hadügyi tárcát tartja meg, a többi részre a Schober-blokk és a Heimat-blokk vezetői osztokodnak. Kancellárként Heintl-t, Vaugoin kormányának kereskedelmi miniszterét emlegetik.

HI

Uj Kelet
Főszerkesztő
Felelős szerkesztő
Bukare
Hátszegi
Közzelgő után
megjelölés

A lugo vette kezét akció

Az idei se kedvező auspicius meg. A sékel dicséretes pélo csoport vállalt rendkívüli ag Mór máris ke lebonyolítását, hivattottabb ke A lugosi Deutch Mór, láthatólag az hogy fokozott kezeket majd n eredményeket.

— Az időjárás. Budapesti giai intézet idő az időjárásban várható. A hőmérsékletben 8 fok Celsius.

— Kellog kap Stockholmól je bel-békediját K lamtitkár, az 19 derbloom svéd e

— Három volt don bocsátottak. rom volt szemj ma is szabadon Vitos volt minis rata Libermann még nem tüzték

— Hatalmas ban a kapitalist donból jelentik: hogy tegnap Mo ipari gőcpontba tések voltak a k mak ellen.

— Véget ért nikusok konferen tik: A mezőgazd nemzetközi konf A tisztikar meg Acerbo olasz fölé főtítkár Anglió

— Egyiptomban tisztviselők fizet tik: Kairói jelen kormány elhatáro selők fizetését tí

— Eljegyzések eljegyezte Hendli külön értesítés h

— Berkovits A eljegyezte Kappé külön értesítés h

— Rózsavölgyi legjobb slágeret lej. Előfizetve po vétel küldi: Lep

— A délamerikai szüvenedett. Lond gentinai termésj érkezték az angol derül, hogy Arge más óriási módo tól. A természetl ezer hektár volt, a hektáron a rozsdá Szerencsére azonl tönkre a termés erősen csökkent

— Az esküvőn egy gránatot, an Varsóból jelentik egy esküvő alkalm esétlenség történt fából egy kézigra béből és a fiatal kidobta az ablak ablakfába ütközö gyobb rémületére plodált. A tréfac banas darabokra vül az esküvői ve man haltak meg, szilánktól könn vedtek.

Stengel-féle Kol Jehuda
HÉBER—RONÁN ABC kapható
Anton Rosenzweig Cluj
מסרים ואונד טליסים גראטאנדלונג
Héber könyvek
gyapju és selyemtalleszek
nagykereskedése. — Gyári árak!

Ha szolid és megbízható
helyről LIBAZSIR szükségletét be-
akarja szerezni. Irjen
vagy kérjen árajánlatot
KLEIN orth. kősz.
szár és baromfi-csarnokából Oradea, Saguna 6
Alapítva 1919
Szállítás postán és vasúton saját bődőben

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc
Bukarest szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
 Cikkeknek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

A lugosi helyicsoport vette kezébe az idej sékel-akció irányítását

Az idej sékelkampány rendkívül kedvező auspiciumok közepette indult meg. A sékelkampány lebonyolítását dicséretes példaadással a lugosi helyicsoport vállalta. A lugosi helyicsoport rendkívül agilis elnöke, dr. Deutsch Mór máris kezébe vette a sékel-akció lebonyolítását, amely munka így a leg hivatottabb kezébe került.

A lugosi helyicsoport, illetőleg dr. Deutsch Mór, követendő példáját előre láthatólag azzal fogják méltányolni, hogy fokozott munkakészséggel igyekeznek majd megkészezni az eddigi eredményeket.

— Az időjárásban nem várható változás. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognóza szerint az időjárásban lényeges változás nem várható. A hőmérséklet Budapesten ma délelben 8 fok Celsius.

— Kellog kapta a Nobel-békedíjat. Stockholmól jelentik: A 1929. évi Nobel-békedíjat Kellog amerikai volt államtitkár, az 1930. évi díjat Nathan Söderbloom svéd evangélikus érsek kapta.

— Három volt szejmtagot újra szabadon bocsátottak. Varsóból jelentik: Három volt szejmtagot óvadék ellenében ma is szabadon bocsátottak. Közük van Vitos volt miniszter és a szociáldemokrata Libermann. Ügyük főtárgyalását még nem tüzték ki.

— Hatalmas tüntetések Oroszországban a kapitalista hatalmak ellen. Londonból jelentik: Moszkvai jelentés közli, hogy tegnap Moszkvában és több vidéki ipari központban hatalmas tömegtüntetések voltak a külföldi kapitalista hatalmak ellen.

— Véget ért a mezőgazdasági technikus konferenciája. Rómából jelentik: A mezőgazdasági technikusok első nemzetközi konferenciája ma véget ért. A tisztikar megválasztásánál elnök lett Acerbo olasz földművelésügyi miniszter, főtárgyaló Angiolini professzor.

— Egyiptomban is leszállítják a köztisztviselők fizetését. Londonból jelentik: Kairói jelentés szerint az egyiptomi kormány elhatározta, hogy a köztisztviselők fizetését tíz százalékkal leszállítja.

— Eljegyzések. Katz Böskét (Brassó) eljegyezte Hendlér Lajos (Cluj). Minden külön értesítés helyett.

— Berkovits Arankát Blenkemézöről eljegyezte Kappel Samu Felőr. Minden külön értesítés helyett.

— Rózsavölgyi karácsonyi album a legjobb slágerek gyűjteménye, csak 150 lej. Elfizetve portó nélkül, vagy utánvétellel küldi: **Lepage Cluj.**

A délamerikai termés súlyos károkat szenvedett. Londonból jelentik: Az argentinai termésjelentések a napokban érkeztek az angol fővárosba. Ezekből kiderül, hogy Argentínában ez idén a termés óriási módon szenvedett a rozsdától. A terméshozadék ezidén 8 millió 662 ezer hektár volt, amelyből közel 6 millió hektáron a rozsdá okozott nagy károkat. Szerencsére azonban a rozsdá nem tette tönkre a termést, ellenben minőségileg erősen csökkentette a búzát.

— Az esküvőn tréfaból felrobbantott egy gránátot, amely darabokra tépte. Varsóból jelentik: Opalieni községben egy esküvő alkalmával súlyos szerencsétlenség történt. Az egyik vendég tréfaból egy kézigránátot húzott ki a zsebéből és a fiatal pár éljenzése közben kidobta az ablakon. A kézigránát az ablakfába ütközött, a vendégek legnagyobb rémületére benn a szobában explodált. A tréfacsináló vendéget a robbanás darabokra szakította. Rajta kívül az esküvői vendégek közt még három haltak meg, többen pedig a gránát szilánkoktól könnyebb sérüléseket szenvedtek.

Vegyen cluji Mentősorsjegyet 100 lejért 1 milliót nyerhet készpénzben

HUZÁS 1930 DECEMBER 21. NYEREMÉNYEKET ALBINA BANK FIZETI
 Hivatalos nyeremény jegyzék lesz kinyomatva. Vidéki rendeléseket 117 lei előzetes beküldése ellenében a Sorsjegyiroda CLUJ, Str. Memorandului 16 sz. eszközöl

Vasárnap délelőtt a kolozsvári Magyar Színházban tartja meg előadását Schemarjahu Levin

Cluj—Kolozsvár, november 28. Részletesen foglalkozott az Uj Kelet dr. Schemarjahu Levin vasárnapi előadásával, mely iránt városzerte óriási érdeklődés nyilvánul meg. Az egész város zsidósága készül az illusztris vendég fogadására, akinek vonata reggel fél 8 órakor fut be Bukarestből a kolozsvári állomásra, ahol a kolozsvári zsidó testületet képviselő és az ifjuság tömegei fogadják. A zsidó lányok virágot nyújtanak át s egyikük héber nyelven üdvözlöi dr. Levint.

Délelőtt fél 11 órakor a Magyar Színházban rendezendő mitingen beszél a kiváló szónok Kolozsvár zsidósága előtt. Ez az előadás szenzációsan ígérkezik s résztvesznek ott pártárványati külföldiek.

ség nélkül a kolozsvári zsidóság minden rétegének vezetői.

Déltűn fél 5 órakor dr. Schemarjahu Levin a kolozsvári sajtó képviselőit fogadja, akik előtt képet fog adni a Palesztina országépítő mozgalom mai helyzetéről.

Este 9 órakor a Salom Klub helyiségeiben (Szentlélek uca 6) a Jewish Agency kolozsvári osztálya és a WIZO asszonyok teatestélyt rendeznek dr. Levin tiszteletére, amelyre hivatalos Kolozsvár zsidó társadalmának színe-java, Kolozsvár zsidósága méltóan készül fel világhírű vendége fogadtatására, akinek látogatása a szezon legkimagaslóbb eseményének ígérkezik.

— Kritikusra fordult a helyzet Peruban. Londonból jelentik: A British United Press limai jelentése szerint Peruban a helyzet igen kritikusra fordult. Az ellenforradalmárok és a forradalom hívei között naponta vannak összecsúszások. Limában ucai harcok folytak, tézkedése miatt. Az előmunkálatok sora életét vesztette.

— Újabb súlyos ítéletek a hindu nacionalisták ellen. Londonból jelentik: Kalkuttában a bíróság 9 hindu nacionalistát államellenes összeesküvésben való részvétel miatt 7—14 évi szabadságvesztés büntetésre ítél s büntetésük kitöltése után száműzte őket Indiából.

Művészi
PERZSASZÖNYEG
 szővött, gobelin, kammani függöny, külföldi fonalak, szövetek legelőnyösebb beszerzési forrása
Schulhoff Emilné
 Oradca, Str. En. Ciorogaru (Uri u.) 14

— Nemesek a székrekedésben szenvedőknek, hanem az erőszégesnek is ügyelni kell beleinek rendszeres tisztítására. Orvosának tanácsára vegyen be este 2—3 szem Artin dragéet és reggelre megkönnyebbül.

— A francia kamara törvényhozási bizottság küldött ki a bankbúcsók politikai hátterének kivizsgálására. Párizsból jelentik: A francia kamara 33 tagú törvényhozási bizottságot választott a sorozatos franciaországi bankbúcsók politikai hátterének felderítésére és kivizsgálására. Politikai körökben nagy érdeklődéssel tekintenek a bizottság munkája elé annál is inkább, mert a bankesdők sorozata még mindig nem akar véget érni s minden nagyobb fizetésképtelenségnek politikai visszahívásairól és kompromittálásáról süttognak.

EMELKEDNEK A GABONAÁRAK. Bukarestből jelentik: A gabonaárak továbbra is emelkedő irányzatot mutatnak. Tegnap az árpa vagonját 25, a kukoricát 26.000 lejjelel adták. A kereslet úgy a bukaresti, mint a brailai és galaci tőzsdéken igen nagy. Most azonban az hátráltatja a forgalmat, hogy azonali szállításra nem állnak készletek rendelkezésre.

— Berenguer szerint ismét rend van Spanyolországban. Londonból jelentik: Madridi jelentés szerint Berenguer miniszterelnök tegnap a sajtó képviselői előtt hangoztatta, hogy az országban most már mindenütt rend és nyugalom van.

— A kolozsvári zsidó orvosi kör szakulése. A kolozsvári zsidó orvosi kör esütörtökön este tartotta meg második tudományos ülését. Dr. Goldenberg elnök bejelentette, hogy a kört ezentul: „Paul Ehrlich Orvostudományi Egyesület”-nek fogják nevezni. Dr. Mátyás Mátyás két, már nem is operálható, rosszindulatú daganatban szenvedő betegét mutatja be, akiknél rádium-kezeléssel majd nem tökéletes gyógyulást ért el. Dr. Goldenberg Pál összefoglaló előadásában részletesen fejtegette az idegrendszer és a belső kiválasztásu mirigyek közti összefüggéseket és azok gyógyeljárásait. Dr. Traub Vilmos az electrocardiographiáról tartotta meg első előadását. Ezután dr. Kepecs István a esecsemőkori pylorospasmusról tartott előadást. Az előadásokat élénk vita követte, melynek folyamán a nagyszámú résztvevő orvosok közül: dr. Gruber, dr. Salamon, dr. Weinberger, dr. Jakobi, prof. dr. Steiner, dr. Elekes, dr. Grünwald, dr. Leitner és dr. Harth igen tanulságos és nagyrésztük gyakorlati tapasztalásaik folyamán szerzett adatokkal egészítették ki az igen alapos előadásokat.

Megérkezett Romániába az angol autotechnika szenzációja

Teherképesége 1500—8000 kg.-ig. Feletlenül áll a világ minden más gyártmányának. Az összes indiai, afrikai és a Szahara sivatagon, ahol kisebb távolság egyik városból a másikig, mint 1500—2000 km. nincsen, utak egyáltalán nincsenek és más gyártmányu gép képtelen közlekedni, a Morris Commercial akadály nélkül fenntartja a közlekedést. Legelőnyösebb fizetési feltételek. Minden egyes eladott gépet, a gyár 12 hónapon keresztül ingyen karbantart. Fogasztása a legkevesebb az összes gépek között.

Gyári lerakat: Bucuresti, Calea Dorobantilor 69—71. szám.

Cluj, Str. Cipariu 7. Telefon 7-83

MORRIS-COMMERCIAL

NAPRÓL-NAPRA

Mezopotámiában, a régi Urukban mozaikot találtak, amelyről a tudósok megállapították, hogy hatezer évvel ezelőtt készült. A mozaik lelőhelye közelében van egy kiásott hasonlókorú falazat is, amely helyenként két méternél is vastagabb. A mozaikból készült fal köveit ügyes technikával rakták össze. Egyes részei még ma is száradnak.

Barcelonai jelentés szerint a Paolino—Carnera meccs elé újabb akadályok gördültek. Paolino a francia bíró nem fogadta el és spanyol mérkőzésvezetőt javasolt. Hosszas tárgyalás után abban állapodtak meg, hogy négy bíró jelenik meg a vasárnap tartandó meccsen és sorshúzás fog dönteni, ki vezesse a mérkőzést.

A Press Association jelenti Tokióból, hogy Suruga kerületben a földlökések még egyre veszélyeztetik a lakosság életbiztonságát. Az emberek a szabadban töltik az éjszakákat. A Tammanalagut évtizedes építése alatt a japán vasut több, mint húszmillió lejt investált az építésbe s most az alagut beomlásával a beépített tőke elveszettnek tekinthető.

Newyorki jelentés szerint Mrs. K. Bayert, egy selyemkereskedő özvegyét feleségül veszi Antoine Sala gróf, a washingtoni francia követség volt attaséja. Az özvegy férjétől származó dollárt örökölt. A gróffal úgy ismerkedett meg, hogy értékes képgyűjteményét vele becsültt fel.

Az amerikai tengerészeti államtitkárság intézkedett aziránt, hogy az amerikai hadiflotta részére 200 hangos filmkészüléket rendeljenek. Az amerikai hadiflotta 20 csatahajóját, 60 cirkálóját és 120 torpedóhajóját júliusban fel fogják szerelni hangosfilmkészülékekkel. A legénység szórakoztatására hivatott újítás félmillió dollárral terheli meg a haditengerészet költségvetését.

Mexico-Cityből jelentik, hogy a mexikói főváros közelében lévő Lago di Texcoco melletti Guadalupeban a cirkuszban bekövetkezett benzinrobbanás 13 arisztát megölt és tizenhatot megsebesített. Több vadállat kitört kerecéből, ami nagy pánikot keltett. Három oroszlánt és egy medvét agyon kellett löni, mert másképp nem tudták a vadállatokat megfékezni.

A berlini községi képviselőtestület ülésén a kommunisták botrányos jeleneteket rendeztek, úgy, hogy Haas elnök a rendőri karhatalmat volt kénytelen ellenük igénybe venni. A rendőrök aztán egyenként tuszkolták ki a tereméből a kommunista képviselőtestületi tagokat. Később a karzat közönsége is lármát csapott és kommunisták tüntetésbe kezdett, úgy, hogy a hallgatóságot is el kellett távolítani. Az izgalmas jelentek után néhány visszlopózt kommunistá folytatta a rendezvényt, mire az ülést felfüggesztették.

A Press Association távirata szerint Sanghaiban a népszövetségi kábítószereket felderítő szolgálat értesítette a kikötőhatóságokat, hogy egy tehergőzös élelmiszerek és déligyümölcsök között ópiumot akar partra tenni. A kikötői hatóságok a nagymennyiségű kábítószert meg is találták és elkobozták.

— Az angol alsóház ismét elvetette a konzervatívok bizalmatlansági indítványát. Londonból jelentik: Az alsóház tegnapi ülésén Simons munkáspárti képviselő a kezében lévő napirenddel arcul legyintette Wanderton konzervatív törvényhozót. A speaker felhívta az incidens okozóját, hogy kérjen bocsánatot, mire Simons sajnálkozását fejezte ki, hogy elragadtatta magát. Simons tetteges inzultusának közvetlen oka az volt, hogy a konzervatív képviselő hevesen támadta Snowden pénzügyi politikáját, amit Simons, Snowden törhetetlen híve, meg akart torolni. Az ülés végén a konzervatívok bizalmatlansági indítványát 299 szavazattal 234 ellenében elvetették.

felülni, jeggyel ISOARA
 csak a legújabbak említik alakítást előttünk, Eleket, Fekete és Betegh Bérek, a díszeseket is száz
 elragadtató, alamon László
 magyar pártok letsegnél. Prát jelent, hogy pártok panaszt írságnál a kösegellenes inunkálatok soká hatóságok amatosítottak, iselbsségekkél vel. A panasz gyar isebbség erelmes intéz
 polgári pártok : Tegnap este a Schober-rgyaló bizott kormányzásra három párt alakítani az ényssocialista ül a kereskehadügyi tárreszortokon a t-blokk vezetőként Heint, reskedelmi mi

